

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Осадчого Вячеслава Володимировича на дисертацію Рудевіч Наталії Валентинівни **«Система професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Компетентнісний підхід уособлює інноваційний процес в освіті, відповідає прийнятій в більшості розвинених країн загальній концепції освітнього стандарту і прямо пов'язаний з переходом на систему компетентностей в конструюванні змісту освіти й системи контролю її якості. Стратегічні завдання підготовки майбутніх фахівців згідно з компетентнісною парадигмою професійної освіти визначено в Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року, Законі України «Про освіту» та Національній рамці кваліфікацій. Дисертаційна робота Рудевіч Н.В. присвячена саме реалізації компетентнісного підходу під час професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем, що свідчить про її актуальність. Автором на основі ґрунтовного теоретичного аналізу визначено систему професійних компетентностей інженерів з автоматизації енергосистем, що відображає структуру їхньої професійної діяльності, і яка повинна формуватися у процесі їхньої професійної підготовки.

Найбільш важливими науковими результатами здобувача є розроблена на підставі каузального підходу методична система (цілі, зміст, методи, засоби) професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем, метою якої є формування системи професійних компетентностей. Основу змісту методичної системи складає модель узагальненого фундаментального каузального ланцюга вирішення професійних задач з автоматизації енергосистем.

Концептуальна ідея дослідження ґрунтується на розробленні такої методичної системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем, яка б моделювала реальну систему їхньої

професійної діяльності та була б спрямована на формування професійних компетентностей на основі каузального підходу. Важливим є те, що концепція спрямована на переорієнтацію переважно репродуктивного характеру професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем до продуктивної діяльності.

Основні наукові положення дисертації досить повно обґрунтовані та розроблені на підставі сучасних наукових знань про базові закони, закономірності, принципи й підходи педагогіки та про способи побудови методичних систем навчання. Автором коректно сформульовані цілі і завдання своєї роботи і, судячи зі змісту дисертації та автореферату, він їх повністю виконав.

Слід зазначити про логічність представлення матеріалу в дисертації, грамотність формулювання наукового апарату дослідження. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

Автор на основі проведеного аналізу теоретичних досліджень й практичного досвіду організації професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем виявив низку суперечностей між: необхідністю реалізації компетентнісного підходу в інженерній освіті та недостатньою розробленістю методичних систем професійної підготовки майбутніх інженерів, які б системно реалізовували компетентнісний підхід; потребами електроенергетичної галузі у фахівцях зі сформованою системою професійних компетентностей та недостатнім рівнем її сформованості у випускників вищих технічних навчальних закладів; продуктивним характером професійної діяльності інженерів з автоматизації енергосистем та переважно репродуктивним характером їхньої професійної підготовки; вимогами професійної діяльності до рівня сформованості професійно важливих якостей у фахівців та недостатньою керованістю розвитком цих якостей в існуючих методичних системах професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем. Зазначені суперечності зумовили

проблему дослідження, яку Рудевіч Н.В. поступово розв'язує у процесі дисертаційного дослідження.

У першому розділі дисертації Наталія Валентинівна досліджує зміст професійної діяльності інженерів з автоматизації енергосистем та стан їхньої професійної підготовки. На підставі проведеного аналізу виявлено, що існуючі методичні системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем мають такі недоліки: епізодичність, неповнота та непослідовність представлення системи професійних компетентностей; засвоєння знань та формування умінь здійснюється переважно на ознайомлювально-орієнтовному, частково – на понятійно-аналітичному, і обмежено – на продуктивно-синтетичному рівнях; недостатня керованість розвитком професійно важливих якостей у майбутніх фахівців. Виділені недоліки свідчать про недостатній рівень формування системи професійних компетентностей та переважно репродуктивний характер підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем, що обумовлює проблему дослідження, яка полягає в підвищенні якості професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем.

У другому розділі дослідження доцільно визначені філософські, загальнонаукові та психолого-педагогічні засади розроблення методичної системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем на основі каузального підходу. Важливим і цінним, на нашу думку, є визначення, що: одним із провідних принципів розроблення методичної системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем є принцип причинності; причинна взаємодія матеріального та ідеального становить основу вирішення професійних задач майбутніми інженерами з автоматизації енергосистем; дія законів діалектики проявляється при вирішенні творчих задач, які пов'язані з поліпшенням параметрів систем управління об'єктами енергосистем.

До основних загальнонаукових засад розроблення методичної системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем на

основі каузального підходу належать системний підхід та загальнонаукові методи пізнання, а саме аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування, конкретизація та моделювання.

Визначено, що психолого-педагогічними засадами розроблення методичної системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем на основі каузального підходу є дидактичні закони, закономірності, підходи та принципи.

Третій розділ дисертації присвячений безпосередньо розробленню методичної системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем на основі каузального підходу. Цілями професійної підготовки визначено систему знань, умінь, навичок та професійно важливих якостей з вирішення професійних задач щодо автоматизації енергосистем, що дає можливість забезпечити формування системи професійних компетентностей (проектної, експлуатаційної, науково-дослідної, економічної, соціально-управлінської та правової).

Зміст професійної підготовки представляє систему ієрархічних каузальних моделей змісту формування проектної, експлуатаційної, науково-дослідної, економічної, соціально-управлінської та правової компетентностей, застосування яких дозволяє формувати у студентів знання та уміння на понятійно-аналітичному та продуктивно-синтетичному рівнях засвоєння.

Методи професійної підготовки побудовано як методи каузального формування системи професійних компетентностей, що забезпечує оволодіння студентами способами виконання професійних видів робіт.

Засоби професійної підготовки розроблено як засоби каузального формування професійних компетентностей, які реалізують принцип наочності на фізичному та логічному рівнях, що сприяє підвищенню рівня сформованості професійних компетентностей.

В якості форм професійної підготовки запропоновано фронтальну, індивідуальну, парну, групову та колективну форми навчально-пізнавальної діяльності.

У четвертому розділі дослідження здійснено практичну реалізацію методичної системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем через розроблення структур методик формування проектної, експлуатаційної, науково-дослідної, економічної, соціально-управлінської та правової компетентностей на основі каузального навчання. На підставі розроблених структур створено: методики формування проектної, експлуатаційної, науково-дослідної компетентностей в процесі навчання студентів таких систем управління об'єктами енергосистем, як системи релейного захисту синхронного генератора, пристрою синхронізації синхронного генератора та пристрою ліквідації асинхронного режиму електричної системи; методику формування економічної компетентності щодо навчання майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем системи релейного захисту ділянки електричної мережі; методики формування соціально-управлінської компетентності у процесі навчання студентів створенню систем управління експлуатаційною, проектною та науково-дослідною професійною діяльністю; методику формування правової компетентності в процесі навчання майбутніх фахівців норм правил улаштування електроустановок під час проектування системи управління ввімкненням генератора.

П'ятий розділ роботи присвячений експериментальній перевірці ефективності розробленої методичної системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем на основі каузального підходу. Для її проведення було розроблено критеріальну базу у вигляді критеріїв сформованості проектної, експлуатаційної, науково-дослідної, економічної, соціально-управлінської та правової компетентностей та відповідних їм показників сформованості знань, умінь та професійно важливих якостей (мотиваційно-цільових, когнітивних, емоційно-вольових та

комунікативно-організаторських). Результати перевірки показали, що впровадження розробленої методичної системи професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем на основі каузального підходу зумовлює зростання всіх показників та забезпечує підвищення якості підготовки цих фахівців, що підтверджує висунуту гіпотезу дослідження.

Уважно вивчаючи вступ, основний зміст та висновки дисертації, стає зрозумілим, що автор упорався із поставленими у роботі завданнями, при цьому всі теоретичні положення й твердження є переконливими, науково обґрунтованими й вдало презентованими. У роботі чітко визначена науково-теоретична новизна та практичне значення дослідження, заслуговує на схвалення й апробація дослідження. Висновки розділів відповідають загальним висновкам наведеним в дисертації і повноцінно розкривають завдання дослідження.

В цілому у роботі висвітлено важливу, актуальну для української професійної освіти проблему, яка має велике теоретичне, й, особливо, практичне значення, яке полягає в можливості використання розроблених на основі каузального підходу цілей, змісту, методів та засобів у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців інших спеціальностей.

Основні результати дисертації викладено в 39 науково-методичних працях, серед них: 1 монографія (одноосібно), 2 навчально-методичних посібника, 20 статей – у провідних фахових виданнях України (із них 11 статей – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз), 2 статті – у зарубіжних періодичних виданнях, 14 праць апробаційного характеру. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Констатуючи високий науковий рівень виконаного дослідження, його незаперечну теоретичну і практичну значущість, слід відзначити, що автору не вдалося уникнути певних недоліків у роботі:

1. У дисертації не достатньо опрацьовано зарубіжний досвід щодо професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем.
2. Робота виграє би, якби у ній був наведений порівняльний аналіз навчальних планів з професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем різних закладів вищої освіти.
3. У дисертації доцільно більш конкретніше розкрити наскільки змінюється зміст професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем на основі каузального підходу, що пов'язано з оптимізацією обсягу дисциплін професійної і практичної підготовки.
4. У дисертації не достатньо представлено можливість використання інформаційно-комунікаційних технологій для професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем на основі каузального підходу.
5. З аналізу результатів педагогічного експерименту не зовсім зрозуміло, чи спостерігалася залежність підвищення якості підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем від індивідуально-особистісних якостей студентів.
6. Бажано подати у змісті дисертації пропозиції щодо застосування розроблених моделей каузального змісту та методу формування професійних компетентностей майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем у професійній підготовці фахівців з інших напрямів.

Дисертація Рудевіч Н.В. «Система професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем» є самостійною завершеною науковою працею, результати якої є суттєвими для вирішення актуальної проблеми – підвищення якості професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку даної наукової праці, яка відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а Рудевіч Наталія Валентинівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент, завідувач
кафедри інформатики і кібернетики
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького,
доктор педагогічних наук, професор

В.В. Осадчий

Підпис *Осадчий В.В.* / *Сергієв В.В.*
Заступник начальника відділу кадрів Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
Сергієв В.В.